УДК 339.137.2
JEL Classification: F21, O31, O33, C38, O11
DOI: 10.31713/ve1202615

Скаковська С. С.[1]
кандидат економічних наук, доцент
ORCID ID: 0000-0002-3415-9613
E-mail: s.s.skakovska@nuwm.edu.ua
Ляхович О. О.[1]
кандидат економічних наук, доцент
ORCID ID: 0000-0002-6770-7970
E-mail: o.o.liakhovych@nuwm.edu.ua
Федчук А. М.[1]
здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
ORCID ID: 0000-0002-6770-2049
E-mail: fedchuk_em22@nuwm.edu.ua

[1]*Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, Україна*

СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

У статті проведено структурний аналіз прямих іноземних інвестицій в економіці України на основі дослідження їх динаміки та географії надходження, а також визначено ключові галузеві напрями їх спрямування у довоєнний і післявоєнний періоди. Встановлено, що інвестиційна активність в Україні характеризується значною волатильністю, зокрема різким спадом у 2022 році та поступовим, але нерівномірним відновленням у наступні роки. Виявлено зміщення інвестиційних потоків із виробничого сектору у сферу фінансів, торгівлі та послуг, що зумовлено зростанням ризиків та зміною пріоритетів інвесторів. Особливу увагу приділено дослідженню впливу іноземних інвестицій на інноваційний розвиток національної економіки. Обґрунтовано, що прямі іноземні інвестиції виступають важливим джерелом фінансових ресурсів, трансферу технологій, розвитку людського капіталу та поширення інноваційних практик. Доведено, що ефективність їх впливу залежить від рівня розвитку інституційного середовища, інноваційної інфраструктури та державної політики. За результатами дослідження визначено основні напрями вдосконалення державного регулювання іноземних інвестицій, зокрема орієнтацію на підтримку високотехнологічних секторів, розвиток цифрової економіки та

 ISSN 2306-5478

формування сприятливого інвестиційного клімату. Зроблено висновок, що активізація іноземного інвестування є важливою передумовою забезпечення стійкого інноваційно орієнтованого розвитку економіки України в умовах глобальних трансформацій.

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції; інноваційний розвиток; інвестиційна привабливість; трансфер технологій; галузева структура інвестицій; державна інвестиційна політика; економічне зростання; післявоєнне відновлення; Україна.

Актуальність теми. У контексті поглиблення глобалізаційних процесів у світовому господарстві іноземні інвестиції відіграють визначальну роль у забезпеченні економічного розвитку країн, виступаючи важливим джерелом фінансових ресурсів, трансферу технологій та сучасних управлінських практик. Вони сприяють підвищенню конкурентоспроможності національних економік, активізації інноваційної діяльності та інтеграції у міжнародні економічні відносини.

Для України в умовах структурної трансформації економіки та післявоєнного відновлення, значення іноземного капіталу суттєво зростає. Залучення іноземних інвестицій створює передумови для модернізації виробничого потенціалу, технологічного оновлення промисловості, розширення експортних можливостей та зміцнення позицій країни у глобальному економічному просторі. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження структури іноземних інвестицій та їх впливу на інноваційний розвиток національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика дослідження іноземних інвестицій, їх ролі в економічному розвитку та механізмів державного регулювання привертає значну увагу як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, серед яких: О. Барановський, Т. Богдан, О. Лащенко, Н. Кравчук, С. Юрій, М. Тимоць, Г. Стахів, М. Леус, К. Богданова, Ю. Шушкова, М. Матвійків, М. Колісник, Дж. Кейнс, В. Руденко та інші. У наукових працях висвітлюються різні аспекти впливу іноземного капіталу на економічне зростання, структурні зрушення та інвестиційні процеси.

Водночас питання впливу іноземних інвестицій на інноваційний розвиток економіки, зокрема в контексті формування ефективних механізмів їх державної підтримки в умовах воєнних викликів та післявоєнної трансформації, залишаються недостатньо розкритими.

Це зумовлює необхідність поглиблення наукових досліджень у зазначеному напрямі та визначає актуальність цієї роботи.

Метою статті є здійснення структурного аналізу іноземних інвестицій в економіці України та оцінка їх впливу на інноваційний розвиток з метою обґрунтування напрямів підвищення ефективності залучення іноземного капіталу в умовах воєнних викликів і післявоєнного відновлення.

Викладення основного матеріалу. За інформацією World Bank, у 2023 році частка валового нагромадження основного капіталу у світовому ВВП становила приблизно 26%, що підкреслює ключову роль інвестицій у забезпеченні економічного зростання на глобальному рівні [8]. Інвестиційні ресурси є визначальним чинником реалізації масштабних проєктів, модернізації виробництва та впровадження інноваційних технологій [5].

Після проголошення незалежності у 1991 році в Україні розпочалося формування національної інвестиційної системи, що стало важливим кроком у напрямі інтеграції держави до світового економічного середовища. Водночас обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) традиційно розглядаються як один із ключових індикаторів рівня відкритості економіки та розвитку її зовнішньоекономічних зв'язків.

Разом із тим сучасні тенденції свідчать про стриманий характер надходження іноземного капіталу в економіку України протягом останніх років [6]. Так, представлені дані на рис. 1, демонструють динаміку інвестиційної діяльності у 2013–2024 роках і вказують на її значну волатильність.

Зокрема, у 2013–2015 роках зафіксовано суттєве скорочення обсягів ПІІ, що було зумовлено загостренням військово-політичної ситуації на сході країни. У 2014 році притік інвестицій зменшився на 4 089 млн дол. США, а вже у 2015 році відбулося подальше зниження на 868 млн дол., у результаті чого показник набув від'ємного значення (458 млн дол. США). У період 2016–2020 років спостерігалося поступове відновлення інвестиційної активності, однак у 2020 році під впливом пандемії COVID-19 обсяги ПІІ знову стали від'ємними та склали -868 млн дол. США.

 ISSN 2306-5478

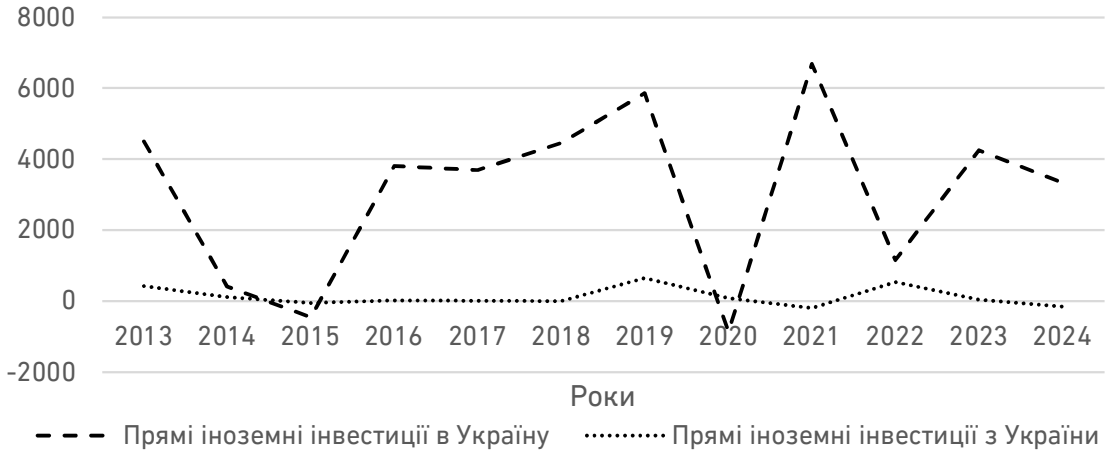

Рис. 1. Динаміка ПІІ в Україну та з України, 2013–2024 рр., млн дол. США

**Джерело:* сформовано автором на основі [2]

Водночас подальша динаміка свідчить про відносно швидке відновлення як світової, так і національної економіки після кризових явищ. Так, у 2021 році Україна залучила рекордний за досліджуваний період обсяг прямих іноземних інвестицій – 6 687 млн дол. США, що майже у дев'ять разів перевищило показник попереднього року.

Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій в Україну у 2021–2024 рр. засвідчує суттєві зміни їх обсягів і географічної структури під впливом повномасштабної війни (рис. 2). У 2021 році спостерігався високий рівень інвестиційної активності, де провідними інвесторами виступали Кіпр, Нідерланди, Німеччина та Швейцарія, що забезпечувало значний приплив капіталу в національну економіку.

У 2022 році, внаслідок різкого зростання воєнних ризиків, відбулося істотне скорочення інвестицій та фіксувався відтік капіталу з боку низки ключових країн-інвесторів. Водночас окремі держави зберегли позитивну, хоча й обмежену, інвестиційну активність.

У 2024 році простежується поступове відновлення припливу іноземного капіталу, яке має нерівномірний характер. Найбільш активне зростання демонструють Кіпр і Нідерланди, тоді як такі країни, як США та Велика Британія, не лише відновили інвестування, а й перевищили довоєнні обсяги. Позитивна динаміка також характерна для Франції, Польщі, Австрії та Угорщини.

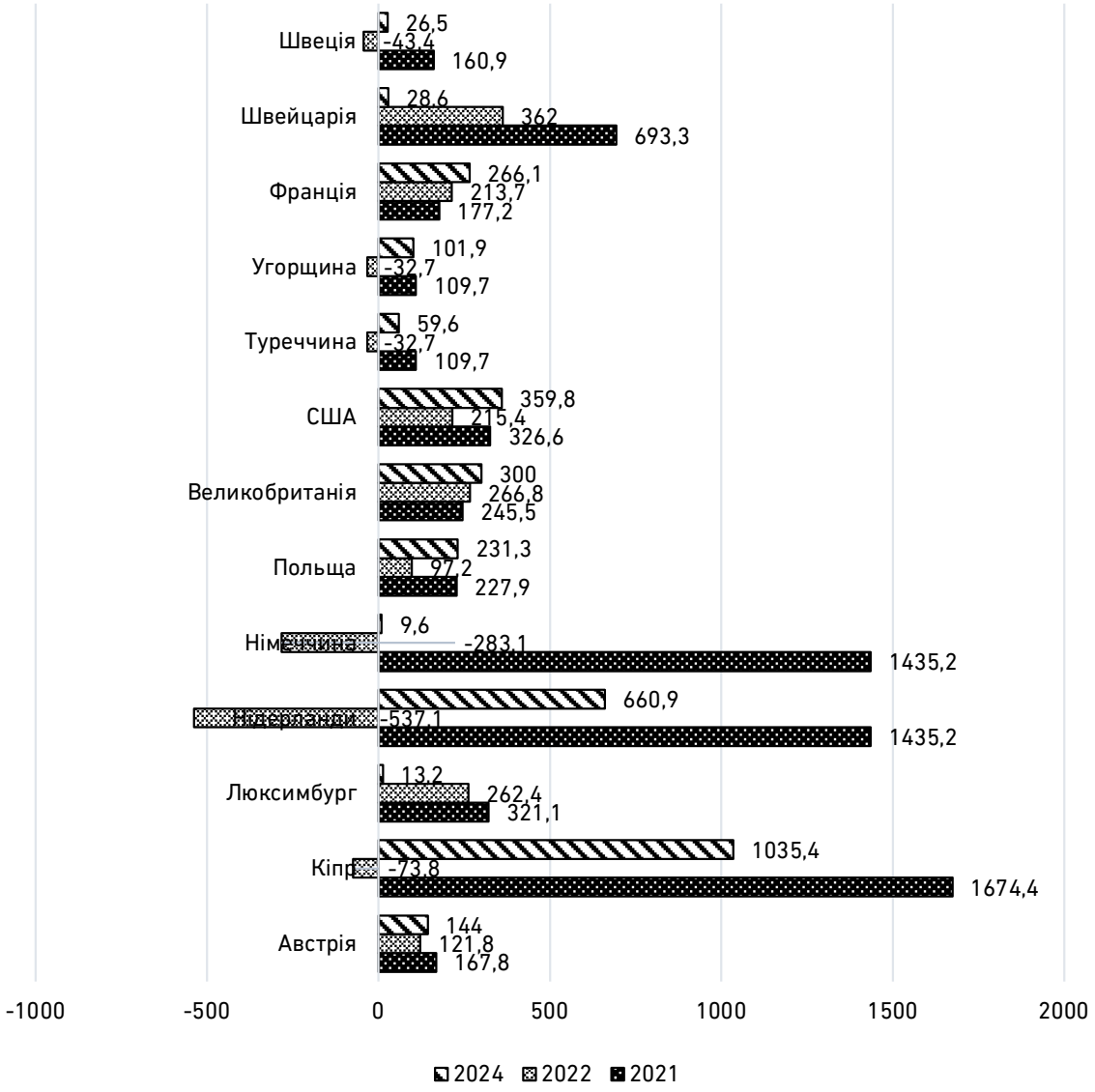

Рис. 2. Надходження ПІІ в Україну з країн світу, 2021, 2022 та 2024 рр., млн дол. США

**Джерело:* сформовано автором на основі даних [3]

Водночас частина традиційних інвесторів, зокрема Німеччина, Люксембург, Швейцарія та Швеція, не досягли попередніх показників, зберігаючи обережну інвестиційну позицію.

Отже, динаміка ПІІ в Україні характеризується різким спадом у 2022 році та поступовим, проте нерівномірним відновленням у наступні роки. Це свідчить про трансформацію інвестиційних потоків, посилення ролі окремих стратегічних партнерів та збереження високого рівня ризиків для іноземних інвесторів.

 ISSN 2306-5478

Наступним етапом, проаналізуємо розподіл прямих іноземних інвестицій за регіонами України (рис. 3).

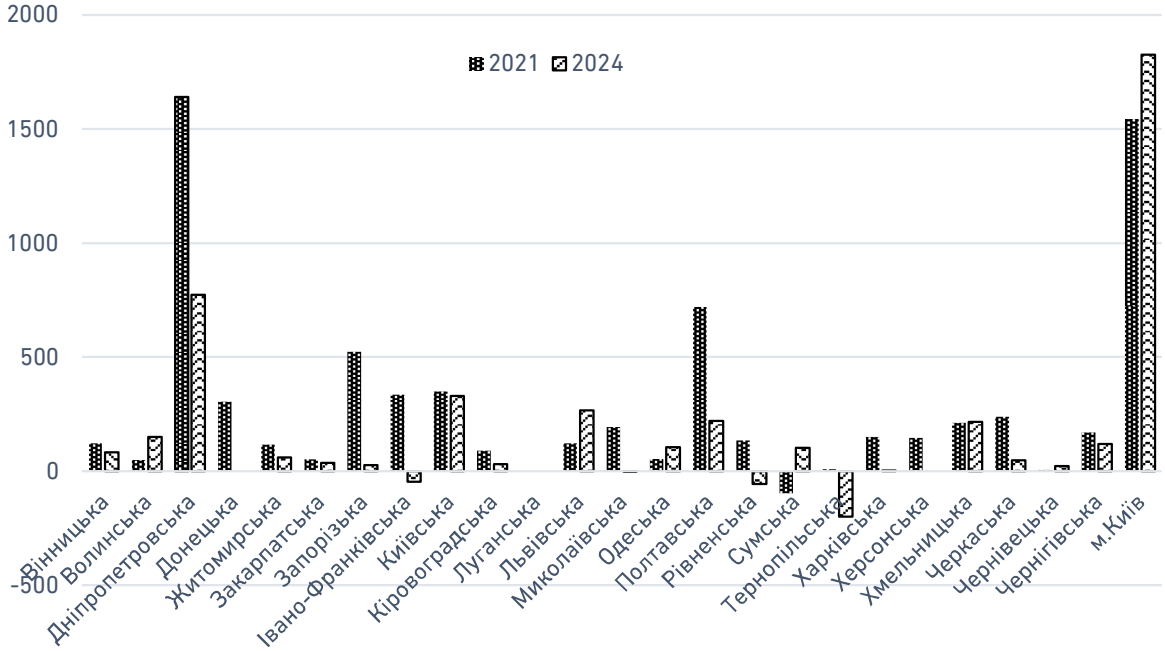

Рис. 3. Надходження ПІІ в Україну за регіонами, 2021–2022 рр. (млн дол. США)

**Джерело:* сформовано автором на основі даних [16]

У 2021–2024 рр. динаміка прямих іноземних інвестицій в Україні у регіональному розрізі зазнала суттєвих трансформацій під впливом воєнних чинників, що зумовило посилення регіональної диференціації та зміну інвестиційних пріоритетів.

У 2021 р. інвестиційні потоки були більш рівномірно розподілені з концентрацією у промислово розвинених регіонах, зокрема Дніпропетровській, Полтавській, Запорізькій областях та місті Києві. Однак у 2024 р. спостерігається загальне скорочення обсягів ПІІ, особливо у східних і південних регіонах, що зазнали значного впливу бойових дій та руйнування інфраструктури.

Водночас посилюється роль відносно безпечних територій – центральних і західних областей, де фіксується стабілізація або зростання інвестицій, зумовлене релокацією бізнесу та переорієнтацією економічної діяльності. Місто Київ зберігає та посилює свої лідируючі позиції, акумулюючи найбільші обсяги іноземного капіталу.

Сучасний етап розвитку характеризується також фіксацією від'ємних значень прямих іноземних інвестицій у окремих регіонах, що вказує на процеси відтоку капіталу та скорочення інвестиційної активності. У результаті спостерігається переорієнтація інвестиційних потоків у більш стабільні та безпечні території, що посилює регіональні диспропорції. Це, своєю чергою, зумовлює необхідність підвищення інноваційної привабливості регіонів у контексті післявоєнного відновлення економіки України.

У процесі аналізу прямих іноземних інвестицій доцільно також враховувати їх галузеву спрямованість, зокрема визначити види економічної діяльності, що є найбільш привабливими для іноземних інвесторів у довоєнний та післявоєнний періоди (рис. 4). Проведений аналіз структури ПІІ за видами економічної діяльності свідчить про суттєві трансформації у їх розподілі протягом досліджуваного періоду.

У 2021 році інвестиційні потоки були зосереджені переважно у виробничому секторі, зокрема у переробній (26,0%) та добувній промисловості (24,0%), а також у сільському, лісовому та рибному господарстві (15,6%). Частки торгівлі (9,1%) і фінансово-страхової діяльності (8,9%) були відносно нижчими, що свідчило про орієнтацію інвесторів на реальний сектор економіки.

У 2022 році під впливом повномасштабної війни відбулися суттєві структурні зрушення: провідні позиції зайняла фінансова та страхова діяльність (37,5%), а також значно зросла частка торгівлі (23,6%). Водночас зменшилася частка аграрного сектору (13,2%) та посилилася роль інформаційно-телекомунікаційної сфери (19,8%), що відображає зростання значення цифрових технологій в умовах кризових явищ.

Станом на 2024 рік структура інвестицій зазнала подальшої трансформації: домінуючими стали торгівля (25,7%) та фінансово-страхова діяльність (22,9%), тоді як частка промисловості скоротилася до 18,2%. Водночас спостерігається посилення ролі професійної, науково-технічної діяльності (7,0%) та операцій з нерухомістю (7,4%), що свідчить про поступову диверсифікацію інвестиційних потоків.

Таким чином, у довоєнний період іноземні інвестиції були зосереджені переважно у виробничих галузях, тоді як у воєнний і післявоєнний періоди відбулося їх переорієнтування на фінансовий сектор, торгівлю та сферу послуг.

 ISSN 2306-5478

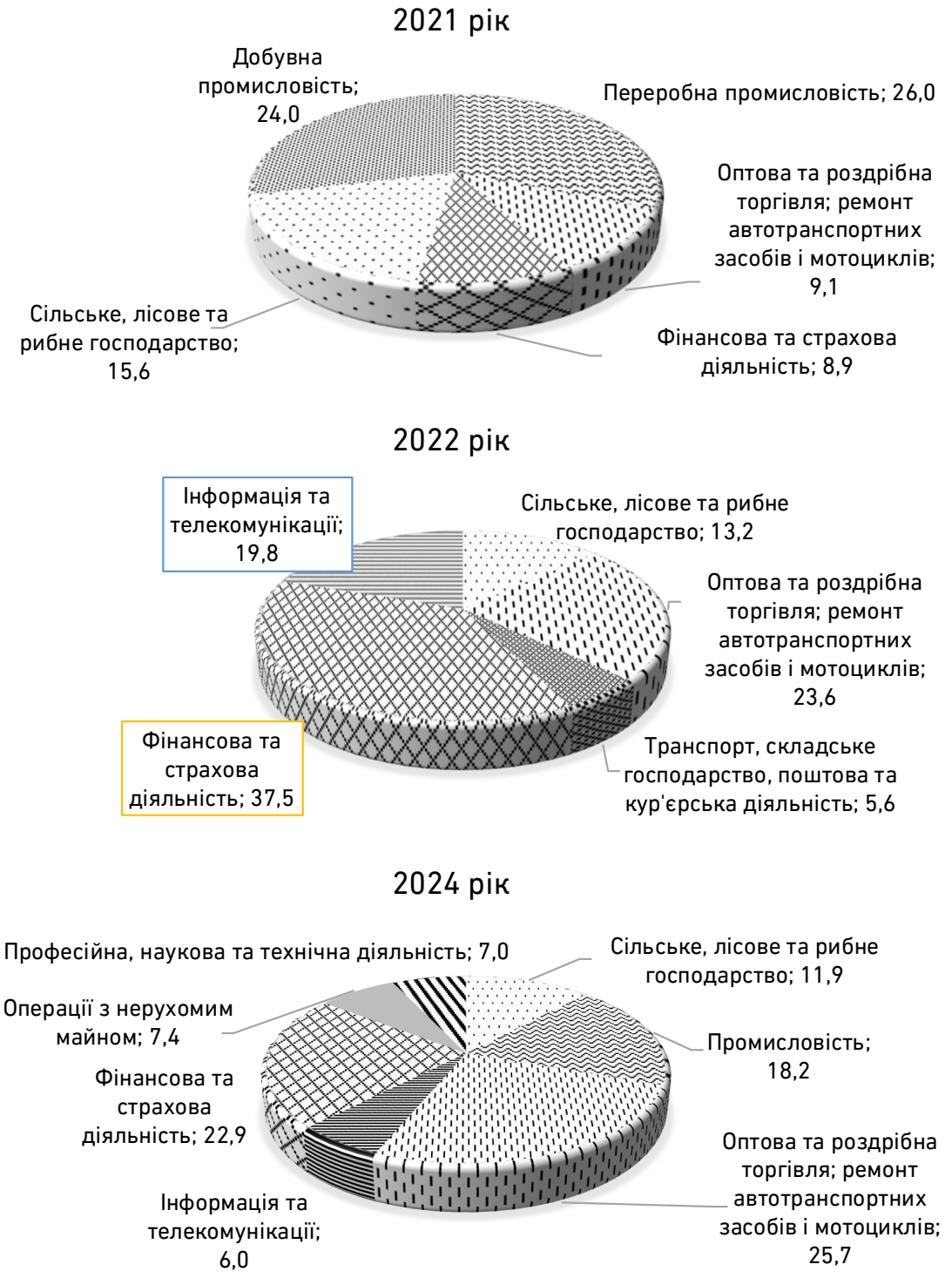

Рис. 4. Надходження ПІІ за видами економічної діяльності, 2021, 2022 та 2024 рр.

**Джерело: сформовано автором на основі даних [2]*

Це свідчить про адаптацію інвесторів до підвищених ризиків, посилення ролі галузей із швидкою окупністю капіталу та зниження інвестиційної привабливості капіталомістких виробництв [4]. Така трансформація галузевої структури інвестицій безпосередньо впливає на характер і напрями інноваційного розвитку економіки.

У цьому контексті вплив прямих іноземних інвестицій на інноваційний розвиток країни набуває комплексного характеру та реалізується через низку взаємопов'язаних механізмів. Передусім іноземні інвестиції виступають важливим джерелом фінансових ресурсів, необхідних для модернізації виробництва, оновлення основних фондів і впровадження сучасних технологій. Водночас вони сприяють активізації інноваційної діяльності підприємств, зростанню витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) та розширенню доступу до передових технологічних рішень.

Одним із ключових механізмів впливу ПІІ є трансфер технологій, що здійснюється через діяльність транснаціональних корпорацій, створення спільних підприємств та інтеграцію національних компаній у глобальні виробничі ланцюги. Іноземні інвестори, як правило, приносять із собою не лише фінансові ресурси, але й передові виробничі технології, управлінські практики, стандарти якості та інноваційні бізнес-моделі. Це стимулює підвищення технологічного рівня національних підприємств і сприяє поширенню інноваційних практик у суміжних галузях економіки.

Важливим аспектом є також ефект «переливу знань» (knowledge spillover), який проявляється у підвищенні кваліфікації робочої сили, розвитку людського капіталу та поширенні нових компетенцій. Працівники, залучені до діяльності підприємств з іноземним капіталом, отримують доступ до сучасних знань і технологій, що у подальшому сприяє їх поширенню в межах національної економіки. Крім того, конкуренція з боку іноземних компаній стимулює вітчизняні підприємства до впровадження інновацій, підвищення ефективності виробництва та покращення якості продукції.

ПІІ також відіграють важливу роль у розвитку інноваційної інфраструктури, зокрема через створення індустріальних парків, технологічних кластерів, центрів досліджень і розробок. Це сприяє формуванню сприятливого середовища для генерації та комерціалізації інновацій. У довгостроковій перспективі такі процеси забезпечують підвищення конкурентоспроможності національної економіки та її інтеграцію у глобальні інноваційні системи.

 ISSN 2306-5478

Водночас ефективність впливу іноземних інвестицій на інноваційний розвиток значною мірою залежить від інституційного середовища, рівня розвитку національної інноваційної системи, якості державної політики та здатності економіки до засвоєння нових знань (absorptive capacity). У країнах із недостатньо розвиненою інноваційною інфраструктурою або високими ризиками іноземні інвестиції можуть бути спрямовані переважно у сектори з низькою доданою вартістю, що обмежує їхній інноваційний ефект.

Таким чином, прямі іноземні інвестиції виступають важливим каталізатором інноваційного розвитку, забезпечуючи не лише фінансову підтримку, але й технологічну модернізацію, розвиток людського капіталу та інтеграцію у глобальні економічні та інноваційні процеси. Водночас реалізація їх повного потенціалу потребує формування ефективної державної політики, спрямованої на стимулювання інноваційної діяльності та підвищення інвестиційної привабливості країни.

Висновки. Отже, незважаючи на важкі обставини воєнного часу, Україна виявляє потужну стійкість та прагнення до докорінних інституційних перетворень. Вагомі ресурси влада концентрує на формуванні привабливого інвестиційного клімату шляхом модернізації законодавства, вдосконалення регуляторних механізмів та реалізації стратегій повоєнного відродження. Зокрема, Загальнодержавна стратегія залучення капіталу до 2030 року визначає першочергову розбудову стратегічно значущих сфер, а саме енергетики, логістики, аграрного сектора, IT-галузі та оборонно-промислового комплексу [1].

Виняткового значення в теперішніх обставинах набуває надання безпекових преференцій для вкладників. Беручи до уваги мілітарні загрози, актуалізується потреба розбудови інструментів страхування капіталовкладень, зокрема за залученням транснаціональних фінансових структур. Побудова мережі урядових зобов'язань задля пріоритетних інвесторів та зміцнення ступеня господарської захищеності стають головними факторами стимулювання інвестиційної активності.

Суттєвим вектором постає поліпшення інвестиційного фону та загального підприємницького середовища. Це передбачає лібералізацію господарства, зменшення бюрократичних перешкод, диджиталізацію публічних сервісів, а також посилення відкритості функціонування владних структур. Вагому частку в цьому русі займає

гарантування результативної роботи судової ланки, що прямо позначається на ступені впевненості вкладників. Відповідно до доповіді UNCTAD World Investment Report 2024 триває підвищення вкладень у «чисту» енергетику та цифрову інфраструктуру [7]. Це підкреслює потребу створення територіальних планів залучення капіталу, розбудова виробничих парків і спеціальних економічних районів, а також заохочення інвестування у деокуповані від війни землі сприятимуть гармонійному соціально-економічному поступу держави. При цьому необхідно брати до уваги особливості кожної області та її ресурсні можливості.

Стратегічно значущим є також гарантування інноваційного вектора інвестиційної політики. Урядова підтримка має бути спрямована на залучення капіталу у високотехнологічні сфери, розбудову цифрового господарства, втілення інноваційних підходів та побудову національної інноваційної структури. Це сформує підґрунтя для тривалого економічного піднесення та зміцнення конкурентної спроможності України.

Таким чином, удосконалення державної політики регулювання іноземних інвестицій в Україні має ґрунтуватися на комплексному підході, що поєднує правові, організаційні, фінансові та інституційні інструменти. Важливим аспектом такої політики є орієнтація на стимулювання інноваційної діяльності, підтримку технологічної модернізації та формування сприятливого інвестиційного середовища.

Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості країни, активізації притоку іноземного капіталу та забезпеченню стійкого інноваційно орієнтованого розвитку національної економіки в умовах глобальних викликів.

1. Вакалюк В. А. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Економіка та управління національним господарством.* 2017. № 16. С. 122–126. URL: http://global-national.in.ua/archive/16-2017/26.pdf (дата звернення: 12.01.2026). **2.** Прямі іноземні інвестиції в Україну: операції за видами економічної діяльності. Статистика зовнішнього сектору. НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external (дата звернення: 12.01.2026). **3.** Прямі іноземні інвестиції в Україну: операції за країнами світу. Статистика зовнішнього сектору. НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external (дата звернення: 17.01.2026). **4.** Тимоць М., Стахів Г. Фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 47. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-70 **5.** Чернега В., Полозун А., Касьян А. Сучасні тенденції інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44.

 ISSN 2306-5478

https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-78 **6.** Шушкова Ю., Матвійків М., Колісник М. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України на світовій арені. *Молодий вчений.* 2019. Вип. 11(75). С. 655–659. https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-139 **7.** UNCTAD. World Investment Report 2024: Investment Facilitation and Digital Government. URL: https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024 (дата звернення: 03.02.2026). **8.** World Bank DataBank. World Development Indicators. URL: https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators (дата звернення: 03.02.2026).

REFERENCES:

1. Vakaliuk V. A. Pravove rehuliuvannia investytsiinoi diialnosti v Ukraini. *Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom*. 2017. № 16. S. 122–126. URL: http://global-national.in.ua/archive/16-2017/26.pdf (data zvernennia: 12.01.2026). **2.** Priami inozemni investytsii v Ukrainu: operatsii za vydamy ekonomichnoi diialnosti. *Statystyka zovnishnoho sektoru*. NBU. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external (data zvernennia: 12.01.2026). **3.** Priami inozemni investytsii v Ukrainu: operatsii za krainamy svitu. *Statystyka zovnishnoho sektoru*. NBU. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external (data zvernennia: 17.01.2026). **4.** Tymots M., Stakhiv H. Finansovi aspekty zaluchennia inozemnykh investytsii v umovakh voiennoho stanu. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2023. Vyp. 47. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-70 **5.** Cherneha V., Polozun A., Kasian A. Suchasni tendentsii investuvannia v Ukraini. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2022. № 44. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-78 **6.** Shushkova Yu., Matviikiv M., Kolisnyk M. Investytsiinyi imidzh ta investytsiina pryvablyvist Ukrainy na svitovii areni. *Molodyi vchenyi*. 2019. Vyp. 11(75). S. 655–659. https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-139 **7.** UNCTAD. World Investment Report 2024: Investment Facilitation and Digital Government. URL: https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024 (data zvernennia: 03.02.2026). **8.** World Bank DataBank. World Development Indicators. URL: https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators (data zvernennia: 03.02.2026).

Skakovska S. S.[1]
Candidate of Economics (Ph.D.), Associated Professor
ORCID ID: 0000-0002-3415-9613
E-mail: s.s.skakovska@nuwm.edu.ua
Liakhovych O. O.[1]
Candidate of Economics (Ph.D.), Associated Professor
ORCID ID: 0000-0002-6770-7970
E-mail: o.o.liakhovych@nuwm.edu.ua
Fedchuk A. M.[1]
Senior Student
ORCID ID: 0009-0009-8718-2049
E-mail: fedchuk_em22@nuwm.edu.ua

[1]*National University of Water and Environmental Engineering, Rivne, Ukraine*

STRUCTURAL ANALYSIS OF FOREIGN INVESTMENTS AND THEIR IMPACT ON THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF UKRAINE

The article examines professional burnout of university teachers as a systemic factor posing a threat to the institutional resilience of higher education institutions. The relevance of the topic is driven by the increasing psycho-emotional burden on academic staff under prolonged crisis conditions, including pandemic-related transformations and the full-scale war in Ukraine, which have significantly complicated the functioning of universities and intensified risks to human capital retention. Unlike predominantly individual-psychological approaches prevailing in the literature, this study conceptualizes professional burnout as a mechanism through which organizational and contextual dysfunctions are translated into systemic institutional losses.

The purpose of the study is to provide a theoretical and analytical substantiation of professional burnout among university teachers as a threat to the staffing, educational, and adaptive resilience of higher education institutions. The methodological framework is based on the analysis and synthesis of scientific sources, comparative examination of international and Ukrainian empirical studies, and logical-structural modeling of the relationship between professional burnout and institutional performance characteristics of universities.

The study synthesizes international and national statistical evidence confirming the widespread and recurrent nature of professional burnout among academic staff, with emotional exhaustion and reduced professional efficacy as its dominant dimensions. It is demonstrated that when burnout affects a substantial share of faculty members, it ceases to be an individual

 ISSN 2306-5478

problem and becomes a factor undermining institutional resilience, manifesting in staffing instability, deterioration of educational quality, and constraints on universities' adaptive capacity. A conceptual model illustrating the mechanism through which individual professional burnout transforms into institutional risks is proposed, and practical implications for the management of higher education institutions under wartime and post-crisis conditions are outlined.

Keywords: professional burnout; university teachers; institutional resilience; university human capital; staffing stability; quality of the educational process; crisis transformations; wartime context.

Отримано/Received: 13.02.2026
Прийнято до друку/Accepted: 16.03.2026
Опубліковано/Published: 27.03.2026

This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 License (http://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/), which permits use and distribution in any medium, provided the original work is properly cited and the use is non-commercial.

© 2026 The Author(s).